

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัยโดยบรรยายถึงระเบียบวิธีวิจัย (แหล่งข้อมูล ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง) การเก็บรวบรวมข้อมูล สมการและตัวแปรที่ใช้ศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์ข้อมูล และการประมวลผล ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงกระบวนการและวิธีการที่ใช้ในการวิจัยที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

แหล่งข้อมูล ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูล (Source of data) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลต่างๆด้วยตนเอง จากข้อมูลที่มีอยู่แล้ว หรือจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ต่างๆ โดยมุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่ผลต่อการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีนับตั้งแต่ปี 2544 - 2546

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

- 1) เอกสาร ได้แก่ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสารในประเทศ และวารสารต่างประเทศ
- 2) อินเทอร์เน็ต ได้แก่ www.sec.or.th โดยจะศึกษาข้อมูลในส่วนของ รายงานผู้สอบบัญชี รายชื่อสมาชิกคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ งบการเงิน และหมายเหตุประกอบงบการเงิน
- 3) CD-ROM ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประชากร (Population) บริษัททั้งหมดในประเทศไทย

วิธีการเลือกตัวอย่าง (Sample Design) การสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทั้งหมดที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีและไม่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีนับตั้งแต่ปี 2544-2546 จำนวน 319 บริษัท ประกอบด้วย 30 กลุ่มอุตสาหกรรม ดังนี้

1. กลุ่มธุรกิจการเกษตร	16. กลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์
2. กลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม	17. กลุ่มพลังงานและสาธารณูปโภค
3. กลุ่มของใช้ในครัวเรือน	18. กลุ่มเหมืองแร่
4. กลุ่มอัญมณีและเครื่องประดับ	19. กลุ่มพาณิชย์
5. กลุ่มเวชภัณฑ์และเครื่องสำอาง	20. กลุ่มบันเทิงและสันทนาการ
6. กลุ่มสิ่งทอเครื่องนุ่งห่มรองเท้า	21. กลุ่มการแพทย์
7. กลุ่มธนาคาร	22. กลุ่มโรงแรมและบริการท่องเที่ยว
8. กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์	23. กลุ่มการพิมพ์และสิ่งพิมพ์
9. กลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต	24. กลุ่มบริการเฉพาะกิจ
10. กลุ่มเคมีภัณฑ์และพลาสติก	25. กลุ่มขนส่ง
11. กลุ่มเครื่องมือเครื่องจักรกล	26. กลุ่มคลังสินค้าและโชโล
12. กลุ่มบรรจุภัณฑ์	27. กลุ่มสื่อสาร
13. กลุ่มเยื่อกระดาษและกระดาษ	28. กลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์
14. กลุ่มยานพาหนะและอุปกรณ์	29. กลุ่มชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์
15. กลุ่มวัสดุก่อสร้างและตกแต่ง	30. กลุ่มอื่นๆ

ทั้งนี้ไม่รวมถึงบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน และบริษัทจดทะเบียนที่ถูกตรวจสอบโดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูลจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ทั้งหมดที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี และไม่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีเป็นเวลา 3 ปี คือ ในปี 2544 2545 และ 2546 ข้อมูลที่ทำการรวบรวมนั้นแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1) ข้อมูลทั่วไปที่ไม่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมของบริษัทจดทะเบียน ประเภทของผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียน (สำนักงานสอบบัญชีบิกไฟร์ หรือ สำนักงานสอบบัญชีที่ไม่ใช่บิกไฟร์) ประเภทของการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี (จาก สำนักงานสอบบัญชีบิกไฟร์ เป็น สำนักงานสอบบัญชีบิกไฟร์ จาก สำนักงานสอบบัญชีบิกไฟร์ เป็น สำนักงานสอบบัญชีที่ไม่ใช่บิกไฟร์ จาก สำนักงานสอบบัญชีที่ไม่ใช่บิกไฟร์ เป็น สำนักงานสอบบัญชีบิกไฟร์ หรือจาก สำนักงานสอบบัญชีที่ไม่ใช่บิกไฟร์ เป็น สำนักงานสอบบัญชีที่ไม่ใช่บิกไฟร์)

ข้อมูลดังกล่าวสามารถเก็บรวบรวมได้จากเอกสารรายชื่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยประจำปี 2546 และรายงานของผู้สอบบัญชี

2) ข้อมูลที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้แก่ การเปลี่ยนคณะกรรมการบริษัท การเปลี่ยนคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัท การออกจำหน่ายหุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ หรือหุ้นกู้ของบริษัท รายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับการถูกจำกัดขอบเขตการตรวจสอบ รายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับความขัดแย้งในเรื่องหลักการบัญชีระหว่างผู้สอบบัญชีกับลูกค้า รายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับความไม่แน่นอนเรื่องการดำเนินงานต่อเนื่อง และรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับความไม่แน่นอนอื่นนอกเหนือจากเรื่องการดำเนินงานต่อเนื่อง

ข้อมูลดังกล่าวสามารถเก็บรวบรวมได้จากรายชื่อสมาชิกคณะกรรมการบริษัท และคณะกรรมการตรวจสอบ รายงานของผู้สอบบัญชี งบการเงิน และหมายเหตุประกอบงบการเงิน

สมการและตัวแปรที่ใช้ศึกษาค้นคว้า

สมการ Logistic response function

$P(\text{AUCHAN } Y = 1)$

$$= \frac{e^{\beta_0 + \beta_1 \text{BRDCHAN} + \beta_2 \text{AUCCHAN} + \beta_3 \text{NEWFIN} + \beta_4 \text{SCOPLIM} + \beta_5 \text{DISACCT} + \beta_6 \text{GOINCON} + \beta_7 \text{UNCERTAIN}}}{1 + e^{\beta_0 + \beta_1 \text{BRDCHAN} + \beta_2 \text{AUCCHAN} + \beta_3 \text{NEWFIN} + \beta_4 \text{SCOPLIM} + \beta_5 \text{DISACCT} + \beta_6 \text{GOINCON} + \beta_7 \text{UNCERTAIN}}}$$

$P(\text{NO AUCHAN } Y = 0) = 1 - P(\text{AUCHAN } Y = 1)$

จะพบว่าสมการข้างต้น ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระไม่ได้อยู่ในรูปเชิงเส้น ดังนั้นจึงมีการปรับให้ความสัมพันธ์อยู่ในรูปเชิงเส้นโดยให้

$$\text{odds} = \frac{P(\text{AUCHAN } Y = 1)}{P(\text{NO AUCHAN } Y = 0)}$$

$$\text{Log(odds)} = \log \left[\frac{P(\text{AUCHAN } Y = 1)}{P(\text{NO AUCHAN } Y = 0)} \right] \quad \text{หรือ}$$

$$\text{Log(odds)} = \beta_0 + \beta_1 \text{BRDCHAN} + \beta_2 \text{AUCCHAN} + \beta_3 \text{NEWFIN} + \beta_4 \text{SCOPLIM} + \beta_5 \text{DISACCT} + \beta_6 \text{GOINCON} + \beta_7 \text{UNCERTAIN}$$

ตัวแปรตาม

$\text{AUCHAN} = 1$ ถ้าบริษัทมีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี ; 0 ถ้าบริษัทไม่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี

ตัวแปรอิสระ

$\text{BRDCHAN} =$ สัดส่วนของการเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิกของคณะกรรมการ

บริษัทใน 2 ปีก่อนการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี (คำนวณได้จากจำนวนสมาชิกของคณะกรรมการบริษัทที่มีการเปลี่ยนแปลงในปีที่ -1' เทียบกับปีที่ -2' แล้วหารด้วยจำนวนสมาชิกของคณะกรรมการบริษัททั้งหมด) สาเหตุที่เลือกปีก่อนการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี เพราะ ถ้าเลือกปีเดียวกับปีที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี คณะกรรมการคนใหม่จะไม่มีส่วนในการตัดสินใจเปลี่ยนผู้สอบบัญชีในปีเดียวกัน

AUCCHAN	=	สัดส่วนของการเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบใน 2 ปีก่อนการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี (คำนวณได้จากจำนวนสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีการเปลี่ยนแปลงในปีที่ -1' เทียบกับปีที่ -2' แล้วหารด้วยจำนวนสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบ ทั้งหมด) สาเหตุที่เลือกปีก่อนการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี เหตุผลเดียวกับ BRDCHAN
NEWFIN	=	มูลค่าหุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ หรือหุ้นกู้ที่ออกจำหน่ายในปีถัดจากปีที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีตามราคา PAR VALUE
SCOPLIM	=	1 ถ้าผู้สอบบัญชีได้รายงานเกี่ยวกับการถูกจำกัดขอบเขตการตรวจสอบในปีก่อนการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี ; 0 ถ้าผู้สอบบัญชีไม่ได้รายงานเกี่ยวกับการถูกจำกัดขอบเขตการตรวจสอบในปีก่อนการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี
DISACCT	=	1 ถ้าผู้สอบบัญชีได้รายงานเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างผู้สอบบัญชีกับผู้บริหารบริษัทในเรื่องหลักการบัญชีเกี่ยวกับนโยบายการบัญชีที่บริษัทลูกค้าเลือกใช้ การใช้นโยบายนั้นหรือความเพียงพอในการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินในปีก่อนการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี ; 0 ถ้าผู้สอบบัญชีไม่ได้รายงานเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างผู้สอบบัญชีกับผู้บริหารบริษัทในปีก่อนการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี

ปีที่ -1' หมายถึง ปีก่อนปีที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี 1 ปี

ปีที่ -2' หมายถึง ปีก่อนปีที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี 2 ปี

GOINCON = 1 ถ้าผู้สอบบัญชีได้รายงานเกี่ยวกับความไม่แน่นอนในเรื่องการดำเนินงานต่อเนื่องในปีก่อนการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี ; 0 ถ้าผู้สอบบัญชีไม่ได้รายงานเกี่ยวกับความไม่แน่นอนในเรื่องการดำเนินงานต่อเนื่องในปีก่อนการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี

UNCERTAIN = 1 ถ้าผู้สอบบัญชีได้รายงานเกี่ยวกับความไม่แน่นอนในเรื่องอื่นนอกเหนือจากเรื่องการดำเนินงานต่อเนื่องในปีก่อนการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี ; 0 ถ้าผู้สอบบัญชีไม่ได้รายงานเกี่ยวกับความไม่แน่นอนในเรื่องอื่นนอกเหนือจากเรื่องการดำเนินงานต่อเนื่องในปีก่อนการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

- ใช้สำหรับจัดทำตารางแจกแจงความถี่ ร้อยละ และหาค่าเฉลี่ย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

- ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีกับการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี

- ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบ Model Chi-Square และสถิติทดสอบ

Wald

สมมติฐานหลัก

$$H_0 : \beta_1 = \beta_2 = \beta_3 = \beta_4 = \beta_5 = \beta_6 = \beta_7 = \beta_8 = 0$$

$$H_a : \text{มี } \beta_i \text{ อย่างน้อย 1 ตัวที่ไม่เท่ากับ 0}$$

ทดสอบสมมติฐานหลักโดยพิจารณาค่าซิกนนิฟิแคนท์ ถ้าค่าซิกนนิฟิแคนท์ ที่ได้จาก SPSS มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด นั้นหมายถึงปฏิเสธ H_0 คือ มี β_i อย่างน้อย 1 ตัวที่ไม่เท่ากับ 0 จากนั้นทำการทดสอบต่อในสมมติฐานรอง เพื่อดูว่ามี β_i ตัวใดไม่เท่ากับ 0 หรือ มีตัวแปรอิสระตัวใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี

สมมติฐานรอง

$$1) \quad H_0 : \beta_1 = 0$$

$$H_a : \beta_1 \neq 0$$

ทดสอบสมมติฐานโดยพิจารณาค่าซิกนนิฟิแคนท์ ถ้าค่าซิกนนิฟิแคนท์ ที่ได้จาก SPSS มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า ปฏิเสธ H_0 นั้นหมายถึง การที่บริษัทลูกค้ามีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี

$$2) \quad H_0 : \beta_2 = 0$$

$$H_a : \beta_2 \neq 0$$

ทดสอบสมมติฐานโดยพิจารณาค่าซิกนนิฟิแคนท์ ถ้าค่าซิกนนิฟิแคนท์ ที่ได้จาก SPSS มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า ปฏิเสธ H_0 นั้นหมายถึง การที่บริษัทลูกค้ามีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี

$$3) \quad H_0 : \beta_3 = 0$$

$$H_a : \beta_3 \neq 0$$

ทดสอบสมมติฐานโดยพิจารณาค่าซิกนนิฟิแคนท์ ถ้าค่าซิกนนิฟิแคนท์ ที่ได้จาก SPSS มีค่า

น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า ปฏิเสธ H_0 นั้นหมายถึง การที่บริษัทลูกค้ามีแผนที่จะออกหุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ หรือหุ้นกู้มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี

$$4) \quad H_0 : \beta_4 = 0$$

$$H_a : \beta_4 \neq 0$$

ทดสอบสมมติฐานโดยพิจารณาค่าซิกนifiคานท์ ถ้าค่าซิกนifiคานท์ ที่ได้จาก SPSS มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า ปฏิเสธ H_0 นั้นหมายถึง การที่ผู้สอบบัญชีรายงานเกี่ยวกับการถูกจำกัดขอบเขตการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี

$$5) \quad H_0 : \beta_5 = 0$$

$$H_a : \beta_5 \neq 0$$

ทดสอบสมมติฐานโดยพิจารณาค่าซิกนifiคานท์ ถ้าค่าซิกนifiคานท์ ที่ได้จาก SPSS มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า ปฏิเสธ H_0 นั้นหมายถึง การที่ผู้สอบบัญชีรายงานเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างผู้สอบบัญชีกับลูกค้าในเรื่องหลักการบัญชีเกี่ยวกับนโยบายการบัญชีที่บริษัทลูกค้าเลือกใช้ การใช้นโยบายนั้น หรือความเพียงพอในการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี

$$6) \quad H_0 : \beta_6 = 0$$

$$H_a : \beta_6 \neq 0$$

ทดสอบสมมติฐานโดยพิจารณาค่าซิกนifiคานท์ ถ้าค่าซิกนifiคานท์ ที่ได้จาก SPSS มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า ปฏิเสธ H_0 นั้นหมายถึง การที่ผู้สอบบัญชีรายงานเกี่ยวกับความไม่แน่นอนในเรื่องการดำเนินงานต่อเนื่องมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี

$$7) \quad H_0 : \beta_7 = 0$$

$$H_a : \beta_7 \neq 0$$

ทดสอบสมมติฐานโดยพิจารณาค่าซิกนifiคานท์ ถ้าค่าซิกนifiคานท์ ที่ได้จาก SPSS มีค่า

น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด แสดงว่า ปฏิเสธ H_0 นั้นหมายถึง การที่ผู้สอบบัญชีรายงานเกี่ยวกับความไม่แน่นอนในเรื่องอื่นนอกเหนือจากเรื่องการดำเนินงานต่อเนื่องมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี

การประมวลผลข้อมูล

นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาดำเนินการดังนี้

1. ทำการตรวจสอบข้อมูล (Editing)
2. ทำการลงรหัส (Coding)
3. ทำการประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย (SPSS for Window version 11.5)